

štandarda - nem., franc. – „zástava“; čes. termín *prapor, korouhev*

Slovník cudzích slov: 1.menšia vystužená *zástava* ako *symbol*
2.tabuľa s nápisom, heslom upevnená na tyči a nesená v sprievode

Malá čl. encyklopédia: zástava ako symbol cti, statočnosti a tradície najmä vojenského útvaru, ale aj štátna zástava; pozri *vexillum; labarum; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

H. Goltzius: Nosič štandardy (rytina, 1587)

L. van Leyden: Dvaja chlapi s prilbou a štandardou (rytina, 1527)

štandarda urská - Urská štandarda

šťastie - v súvislosti s heslom *Hamingja*: slovo šťastie je dnes často používané v abstraktnom zmysle, ale predkresťanskom germánskom chápaní bolo veľmi odlišné od nášho; podľa Bettiny Sommer bolo kvalitou tlejúcou v človeku a jeho rodu, bolo súčasťou jeho osobnosti, dodávalo silu, inteligenciu a zručnosti so zbraňami, bolo príčinou aj výrazom úspechu, bohatstva a sily rodiny; šťastie Hamingja chápané ako fyzická osoba sama o sebe, sa mohlo oddeliť za určitých okolností samé od seba; keď človek zomrel, jeho hamingja sa často prevtelila do jedného z jeho potomkov, a to najmä v prípade, že dieťa dostalo meno pôvodného majiteľa hamingja; niekedy, ako v írskych „Viga-Glum sága“ (pol. 13.st.), samé prechádzalo z vlastnej vôle z pôvodného majiteľa na príbuzného bez zvláštneho pomenovania; hamingja mohlo byť prepožičané ostatným počas ich života, aby im pomohlo v obzvlášť nebezpečných misiách, kde je potreba šťastia bola mimoriadna

pozri *algraun, bambus, bocian, bohovia šťastia a zdaru, d'atelina, fénix, fylgja, gryf, Hamingja, huba šťastia, chodenie s tromi kráľmi, chryzantéma, imelo, kačica, Kairos, Ki-Lin, klinec (Lurker), koleso osudu, koleso šťastia, koniec sveta, kríž, krysa, Il Contento, materstvo, motýl, nepárny, pavúk, potkan, ryba, rybárik, slávik, slina, straka, symboly číselné 7, symboly číselné 100, talizman, Tin-Lin, „traja šťastní“, úspech, zdar, žezlo šťastia*

šťastie manželské - manželské šťastie

šťastné materstvo - pozri *sviňa, matrioška (Biedermann); šťastie*

šťát - pozri *penáti, Sibyla Kúmská, Tarpeia, Vesta, Zeus Eleuthereus,*

Štátna ústredná knižnica ČSR - k roku 1986 najväčšia a najvýznamnejšia československá univerzálna vedecká knižnica, ústredná knižnica jednotnej sústavy knižníc ČSR; vznik 1958 zlúčením niekoľkých významných knižníc, najmä Univerzitnej knižnice, Národnej knižnice, Slovanskej knižnice a Akademickej knižnice; zhromažďuje a sprístupňuje domácu a najdôležitejšiu svetovú literatúru a na základe povinného výtlačku trvalo uchováva národný fond bohemikálnej a slovackálnej literatúry; je ústredím českej národnej bibliografie a vykonáva rozsiahlu bibliografickú pôsobnosť; uskutočňuje výskum v rámci odboru, vykonáva ústrednú metodickú funkciu v rámci jednotnej knihovníckej sústavy; plní úlohu informačného strediska pre kultúru a umenie a má celý rad ďalších špeciálnych funkcií; k 1989 uchováva 5,5 mil. knižných jednotiek; pozri *bibliotéka, múzeum*

Štátne bábkové divadlo (v Bratislave) - slovenský profesionálny súbor, vznik 1957 z ochotníckeho súboru; pozri *bábka, bábkové divadlo*

Štátne hrady a zámky - Malá čl. encyklopédia: výber najvýznamnejších *hradov a zámkov* prehlásených na základe zákona 1946 za štátny kultúrny majetok (porovnaj *národná kultúrna pamiatka*); do konca 1951 boli po správu Národných kultúrnych komisií, neskoršie pod ministerstvom školstva a osvety; od 1953 v českých krajinách pod *Státní památkovou správou*, od 1958 pod správou krajských a okresných národných výborov; do 1989 v ČSR pod správou odborných organizácií štátnej *pamiatkovej starostlivosti* KNV a ONV; v SSR prevažne pod správou Okresných pamiatkových správ; v ČSR počet objektov 145, v SSR okolo 30 objektov

Štátne múzeum v Berlíne - pozri *Iason v Kolchide; múzeum*

Štátne múzeum výtvarného umenia A. S. Puškina (v Moskve) - otvorené 1912, základ tvoria zbierky moskovskej univerzity; po októbri 1917 rozšírené o západoeurópske výtvarné diela zo súkromných zbierok; pamiatky starovekých kultúr: *Egypt, Urartu, skýtske a antické umenie* z územia bývalého Sovietskeho zväzu, významná kolekcia francúzskeho impresionizmu a umenia 20. storočia; pozri *múzeum*

Štátne reštaurátorské ateliéry - Malá čl. encyklopédia: *reštaurátorské ateliéry* zriadené 1980 ako príspevková organizácia riadená *Ústredím štátnej pamiatkovej starostlivosti* v Prahe; poslaním Štátnych reštaurátorských ateliérov je reštaurovanie kultúrnych pamiatok, múzejných a galerijných predmetov a vykonávanie technologických, umeleckohistorických a reštaurátorských prieskumov

Štátne ruské múzeum v Leningrade - Russkij muzej

Štátne židovské múzeum v Prahe - špecializované *múzeum* dokumentujúce kultúrne dejiny židovského obyvateľstva na československom území a najmä perzekúciu židovského obyvateľstva počas 2. sv. vojny; založené 1950, expozície inštalované v šiestich pražských *synagógach*; súčasťou múzea je aj starý židovský cintorín s náhrobkami z 15.-18. storočia; pozri *Židia, múzeum*

Štátny oblastný archív v Banskej Bystrici - Malá čl. encyklopédia: archív s pôsobnosťou pre väčšiu časť súčasného Stredoslovenského kraja, ktorá sa prekrýva so správnym obvodom bývalého Banskobystrického kraja; spravuje fondy pôvodných župných archívov so sídlom v Banskej Bystrici a Rimavskej Sobote, ktoré siahajú až do 15. st.

Štátny oblastný archív v Bratislave - Malá čl. encyklopédia: archív s pôsobnosťou pre väčšiu časť Západoslovenského kraja (bývalý Bratislavský kraj); ako štátny oblastný archív od 1954; nadväzuje na tradície bývalého archívu bratislavskej župy; spravuje archíválie od 13. st.

Štátny oblastný archív v Bytči - Malá čl. encyklopédia: archív s pôsobnosťou pre časť Stredoslovenského kraja (pôvodný krajský archív Žilinského kraja); od 1955 so sídlom v bytčianskom zámku; spravuje písomnosti šľachtických rodov a ich panstva, najmä rodinný archív Thurzovcov; najstaršie archíválie z pol. 13. st.

Štátny oblastný archív v Košiciach - Malá čl. encyklopédia: archív s pôsobnosťou pre okresy Košice - mesto, Košice-okres, Michalovce, Rožnava a Trebišov; zriadený 1954 ako štátny archív s pôsobnosťou pre Košický kraj s pobočkami v Levoči a Prešove; spravuje archíválie od 15. st.

Štátny oblastný archív v Levoči - Malá čl. encyklopédia: priamy pokračovateľ bývalého archívu Spišskej župy, ktorého tradícia siaha až do 16. storočia; pôvodne začlenený do krajského archívu v Košiciach; po reorganizácii 1954 pobočkou Štátneho oblastného archívu v Košiciach; od 1969 samostatný a je v podstate uzatvoreným historickým archívom; okrem písomností administratívnej proveniencie spravuje archíválie cirkevných inštitúcií, panstva a rodov datovaných od 13. st.; pozri *Spiš, Spišská kapitula*

Štátny oblastný archív v Nitre - Malá čl. encyklopédia: archív s pôsobnosťou pre časť Západoslovenského kraja; vznik 1969; základ jeho fondov tvorí archíválie z bývalých župných archívov v Nitre, Zlatých Moravciach, Komárne a Trenčíne; najstaršie z 1. pol. 12. st.

- Štátny oblastný archív v Prešove** - Malá čsl. encyklopédia: archív s pôsobnosťou pre časť Východoslovenského kraja; spravuje archívne fondy bývalej Šarišskej a Šariško - zemplínskej župy; v súčasnosti pôsobí ako metodické stredisko archívnej práce; od 1954 štátnym archívom, od 1960 v súvislosti s reorganizáciou štátnej správy pobočkou oblastného archívu v Košiciach, od 1969 samostatný; spravuje súvislo zachovaný archívny materiál od zač. 17.st., jednotliviny od 13.st.
- Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti (v Bratislave)** - Malá čsl. encyklopédia: odborné a výskumné pracovisko ministerstva kultúry SSR so sídlom v Bratislave; 1981 prevzalo úkoly Slovenského ústavu *pamiatkovej starostlivosti* a ochrany prírody na úseku štátnej pamiatkovej starostlivosti; pracovisko zriadené *Ústredím štátnej pamiatkovej starostlivosti*
- Štátny ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody/SÚPPOP/Štátni ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (v Prahe)** - Malá čsl. encyklopédia: odborné a výskumné pracovisko ministerstva kultúry ČSR so sídlom v Prahe; zriadený 1958; organizuje a realizuje výskum, prieskum, dokumentáciu, hodnotenie a popularizáciu *pamiatok*, rieši otázky metodiky a praxe ochrany, konzervácie, obnovy a kultúrneho využitia pamiatok a poskytuje odbornú, metodickú pomoc pri realizácii *pamiatkovej starostlivosti*, najmä v návrhoch na vyhlásenie *národných kultúrnych pamiatok*, *pamiatkových rezervácií* a vybraných kultúrnych pamiatok; podobné úlohy plní na úseku štátnej ochrany prírody
- Štátny ústav pre rekonštrukciu pamiatkových miest a objektov** - Malá čsl. encyklopédia: projektový ústav zriadený 1954 z tzv. *ateliéru R* (rekonštrukčný) pri Stavoprojektu v Prahe; celoštátna pôsobnosť, od 1958 riadený Národným výborom hl. m. Prahy; základná činnosť: projekčné, architektonické a výskumné práce v odbore rekonštrukcie a regenerácie historických *miest* a sídiel aj jednotlivých architektonických a stavebných *pamiatok*; pozri *pamiatková starostlivosť*
- Štátny ústredný archív SSR v Bratislave** - Malá čsl. encyklopédia: hlavné vedecko-výskumné pracovisko v oblasti archívniectva v SSR; založený 1954 (do 1976 názov Štátny slovenský ústredný archív); 1956 k nemu pričlenený Pôdohospodársky archív v Bratislave; zhromažďuje, odborne a vedecky spracováva archívne dokumenty pochádzajúce z činnosti ústredných orgánov vyšších družstevných organizácií, orgánov a organizácií riadených (do rozdelenia spoločného štátu) federálnymi ústrednými orgánmi, ktoré majú sídlo na území SSR, a ich predchodcov a ďalšie archívne dokumenty celoslovenského významu; dozerá na skartáciu písomností pochádzajúcich z činnosti týchto orgánov; v archíve uložený materiál od 13.storočia po súčasnosť
- Štátny ústredný archív v Prahe** - Malá čsl. encyklopédia: hlavné vedecko-výskumné pracovisko v oblasti archívniectva v ČSR; vznik 1954 spojením Ústredného archívu ministerstva vnútra a Archívu země České a následným začlenením Ústředního zemědělsko-lesnického archívu 1956; dozerá na skartáciu písomností vzniknutých z činnosti ústredných orgánov, ktoré majú sídlo v ČSR a ich predchodcov; stará sa o archiváciu vzniknuté činnosťou týchto orgánov (ich vek siaha až do 12.st.)
- Štátny ústredný banký archív v Banskej Štiavnici** - Malá čsl. encyklopédia: založený 1950 (do 1958 a 1968-75 Ústredný banký archív); vedeckovýskumné pracovisko, ktoré zhromažďuje, odborne a vedecky spracováva a sprístupňuje archívne dokumenty vzniknuté z činnosti orgánov a organizácií v odvetí baníctva, hutníctva, geologického prieskumu a iných príbuzných odvetví na území SSR a ich predchodcov; uchováva archívny materiál od 16.st.
- štátny znak** - oficiálny znak alebo pečať vyhradené pre použitie zo strany národného štátu, alebo mnohonárodného štátu ako symbol tohto národa; mnoho národov má pečať alebo znak navyše k národnej vlajke a národnom erbe; národné symboly sú uvedené v zozname národných symbolov

https://en.wikipedia.org/wiki/National_emblem

O. Španiel: Plaketa Komenského univerzity Bratislava od Petržalky so štátnym znakom (1924)

Štaufovia - rímsko-nemecká dynastia; pozri *rímsko-nemecká ríša*

šťastie - pozri *bohovia šťastia a zdaru; symboly číselné: 7, 100; talizman; križ, gryf, huba šťastia, žezlo šťastia, algraun, d'atelina, imelo, pavúk, fénix, bambus, chryzantéma (Becker); materstvo*

Štedrý deň - pozri *Vianoce, dožinkový veniec, mágia agrárna; Narodenie Pána, Svätá noc*

A. I. Korzuchin: Štedrý deň (1869)

Štedrý večer - pozri *Jezuliatko* (Expres)

J. Lada: Štedrý večer

Štefan (protomartýr) - čes. Štěpán; prvý mučeník, preto nazývaný aj protomartýr; bol ukameňovaný k smrti za mestskými hradbami Jeruzalemu, keď proti sebe pošťoval *sanhedrin* svojím presláveným prejavom, v ktorom ho označil vinným zo smrti *Mesiáša*; pozri *kresťanskí svätci*; *apoštol Pavol*; *Súd nad Kristom*

Oxfordský lexikon svätcov: (†35); *diakon* a provomučeník kresťanskej cirkvi; všetko, čo vieme o jeho živote pochádza zo *Skutkov apoštolov*; bol jedným zo siedmich *diakonov*, pravdepodobne *helenistický Žid*, poverený *apoštolmi*, aby dozeral na almužny veriacim; zrejme bol mužom znalým *Pisma* a histórie *judaizmu*, výrečný a pôsobivý; jadrom jeho obhajoby kresťanstva bolo tvrdenie, že Boh nezávisí od Chrámu rovnako ako *Mojžišov zákon*, ktorý je iba dočasnou inštitúciou, ktorej poslanie má nahradiť *Kristus*; Kristus bol podľa Štefana prorokom, ktorého určil Mojžiš, a *Mesiášom*, ktorého tak dávno očakáva židovský národ; nakoniec Štefan zaútočil na svojich poslucháčov a obvinil ich, že zavrhli *Ducha* a zabíjajú Krista, tak ako ich otcovia zabili prorokov; nato *Židia* zjavne bez formálneho *súdu* Štefana ukameňovali za rúhanie, pričom on videl Krista po *pravici* Božej; svedkovia popravy položili Štefanove šaty k nohám *Šavla* (neskoršieho *apoštola Pavla*), ktorý dal súhlas k jeho poprave; prinajmenšom od 4.st. sa Štefanov sviatok slávil na Východe aj Západe; obľuba jeho kultu vzrástla, keď kňaz *Lucián* objavil 415 jeho údajný hrob v *Kafr Gamale*; k rozšíreniu jeho kultu prispelo prenesenie ostatkov najskôr do *Carihradu*, potom do Ríma, pričom bol do istej miery rozkúskovaný a s prídavkom kamenia, ktoré sa údajne použilo na jeho umučenie; od raných čias bol *patronom* *diakonov*, v neskoršom stredoveku bol vyzývaný proti bolestiam *hlavy* (pozri *pomocníci v núdzi*); v umení sú jeho zvyčajnými *atribútmi*: kniha evanjelií, skala/kameň a niekedy *palma* mučeníkov; príbeh ukameňovania Štefana bol opísaný v *Zlatej legende*; pozri *Súd na Kristom* (Nový bibl. slovník)

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se archFor=data&page=11

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8602824513/in/photostream/>

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%84%D0%B0%D0%BD_%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%BC%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BA

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=2

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=10

https://www.google.sk/search?q=Dor%C3%A9:+Martyrdom+of+st.+stephen&espv=2&biw=1844&bih=995&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFQoTCJymu5C_zscCFQG_WLAodyU0Guw&dpr=1

Giotto: Sv. Štefan (1320-1325)

H. Schedel (tlač): Sv. Štefan (Norimberská kronika, 1440-1514)

H. Memling: Sv. Štefan (1480)

Neznámy stredoeurópsky maliar, Neznámy maliar: Svätý Štefan protomartýr medzi učencami (1460-1470)

Okruh Vergós: Scéna objavenia tela sv. Štefana (1495-1500)

C. Crivelli: Sv. Štefan (1476)

P. Ucello: Kameňovanie sv. Štefana (1435)

L. Lotto: Martýrium sv. Štefana (1516)

V. Carpaccio: Posvätenie sv. Štefana (1514)

V. Carpaccio: Kázeň v. Štefana pri bráne Jeruzalema (1514)

V. Carpaccio: Dišputa sv. Štefana (1514)

C. J. Visscher: Ukameňovanie svätého Štefana. Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo

H. Brosamer: Kristus s apoštolmi v rozhovore s farizejmi a smrť sv. Štefana (drevoryt, 1520-1554)

C. Galle (?): Umučenie sv. Štefana (1580)

C. Cort podľa Marcello Venusti: Ukameňovanie sv. Štefana (rytina, 16.st.)

M. Damaskinos: Ukameňovanie sv. Štefana (ikona, 1591)

Majster Altöttingových dverí: Sv. Štefan (1520-1530)

Slovenský rezbár zo začiatku 16.storočia: Svätý Štefan protomartýr z Brutoviec (1490-1510)

Rembrandt: Ukameňovanie sv. Štefana (lept, 1635)

Rembrandt: Ukameňovanie sv. Štefana (1625)

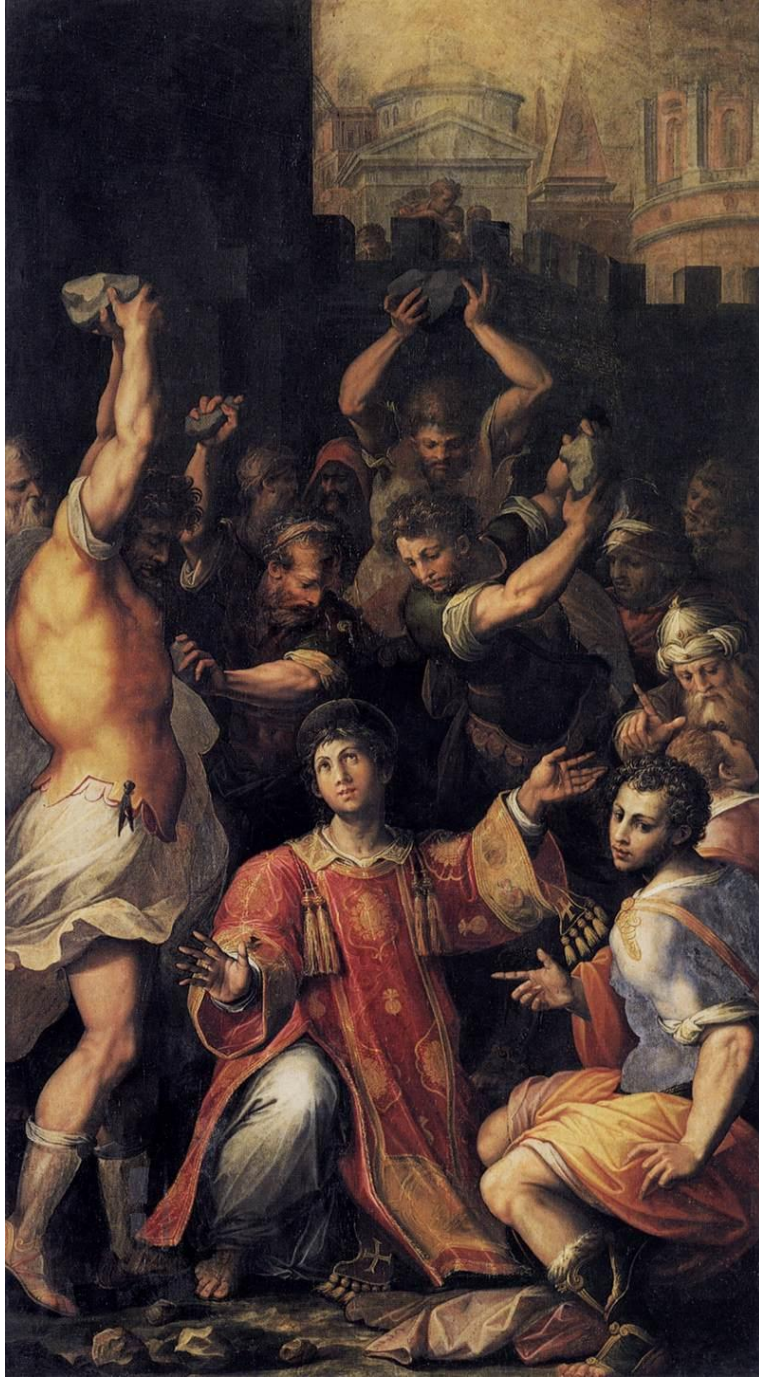
Nasledovník C. Saraceniho: Gamaliel a Nikodém smútia za sv. Štefanom (1615)

Juhonemecký maliar z 1. tretiny 16.storočia: Nájdenie hrobu sv. Štefana, protomartýra (1515-1520)

L. Morales: Sv. Štefan (1576)

G. Vasari: Utrpenie sv. Štefana (1560)

Ch. Lebrun: Kameňovanie sv. Štefana (1651)

Rembrandt: Extáza sv. Štefana a kameňovanie sv. Štefana (1625)

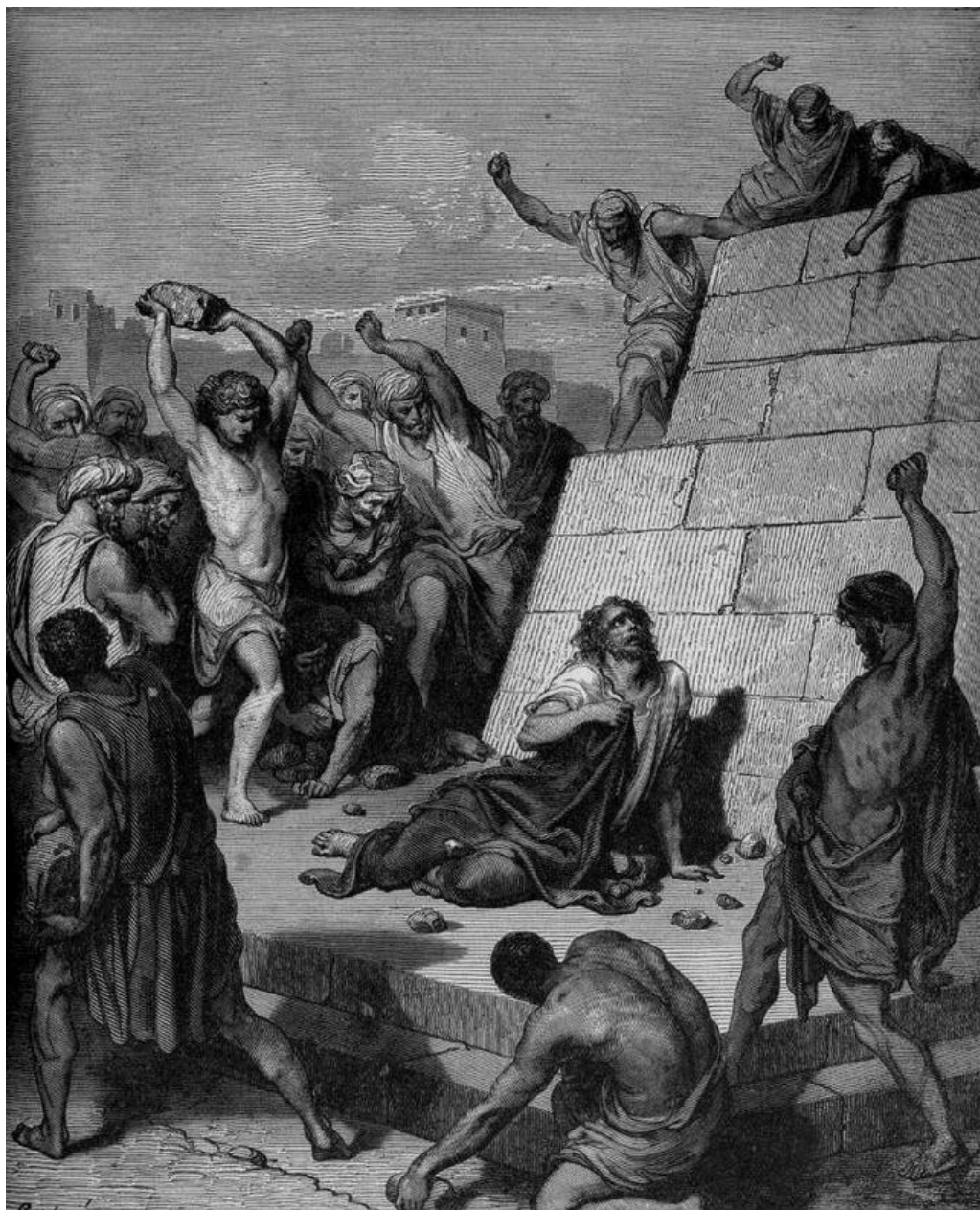

A. Vaccaro: Sv. Štefan vedený k svojmu umučeniu (17.st.)

Ch. Weigel st.: Ukameňovanie Štefana protomartyra (medirytina z Bible ectypa, 1695)

G. Doré: Umučenie sv. Štefana (drevoryt, 1866)

sv. **Štefan (uhorský kráľ)** - (1038); Svätý Štefan I. alebo Štefan Veľký, pred pokrstením Vajk; v rokoch 995-997 knieža Nitrianskeho kniežatstva, v rokoch 997-1000/1001 veľkoknieža Maďarov/Uhorska a v rokoch 1000/1001-1038 prvý kráľ Uhorska;

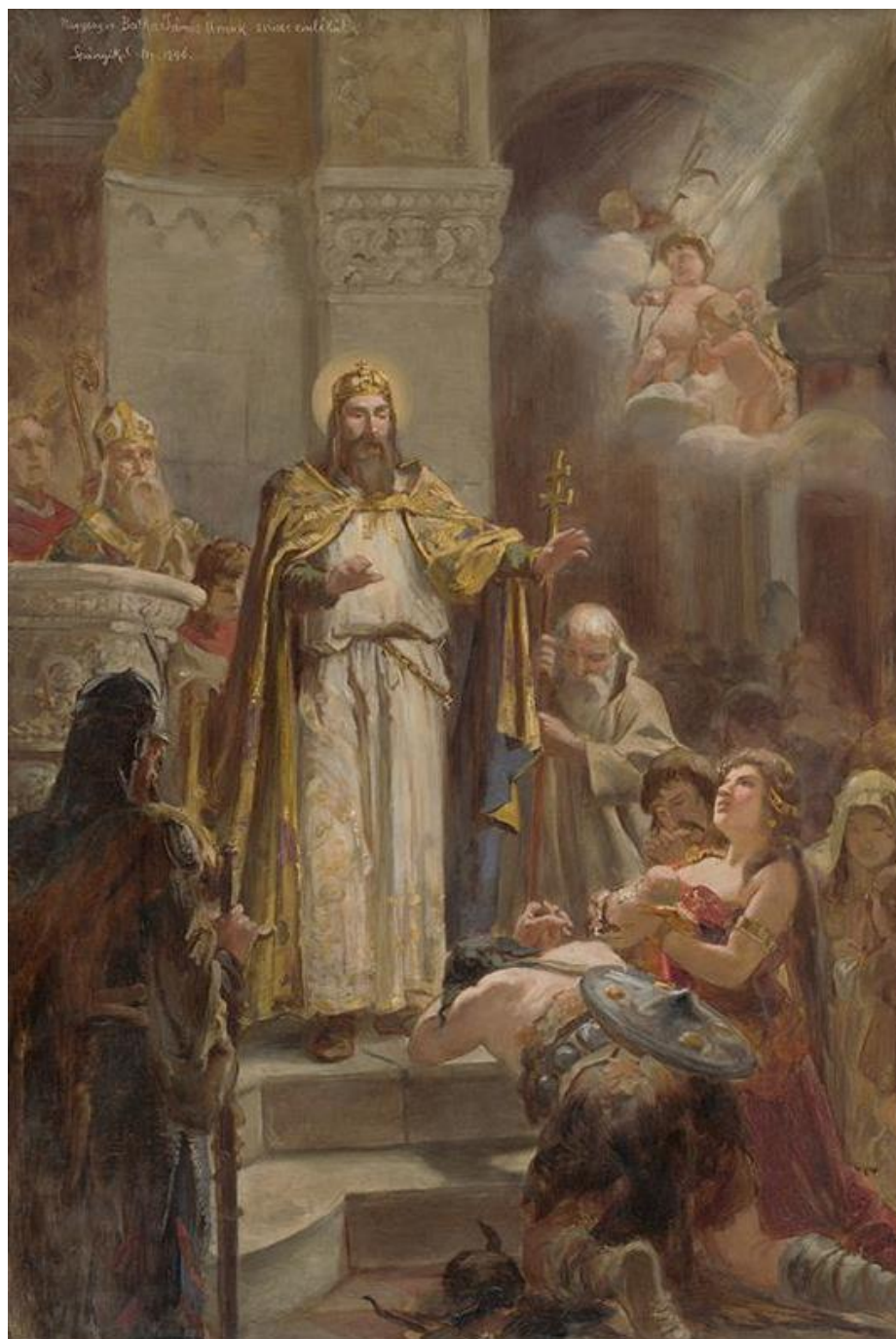
Sv. Štefan (opus anglicum, 1031)

Anonym: Štefan zajal Gyulu (uhorský manuskript Chronicon Pictum, 1360)

Neznámy maliar (pôvodne Slovenský ľudový maliar zo začiatku 18.st.): Svätý Štefan v boji s Turkami (1718)

K. Spányik: Svätý Štefan (1896)

Slovenský rezbár z 18.storočia: Svätý Štefan (1750-1800)

Štefanko Fraňo - (†1974); slovenský sochár, rezbár a medailér a vlastivedný spisovateľ; pozri *slovenskí medailéri*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Fra%C5%88o_%C5%A0tefanko

F. Štefunko: A. Hlinka

Štefunková-Szabová Alžbeta -

A. Štefunková-Szabová: Novoročenka

štetec - maliarsky a kresebný nástroj; delenie:

1. podľa druhu chlpu:

štetce štetinové
štetce vlasové

2. podľa tvaru:

štetce ploché:
s dlhými chlpmi
s krátkymi chlpmi-*svetlá*

štetce filbert
štetce vejárové

štetce guľaté:
štetce guľaté-rigger
štetce linkovacie/šlepry

3. podľa pôvodu:

štetce SOBOLIE zn. KOLINSKY: najvyššej kvality, so silnými, dokonale pružnými a ohybnými chlpmi

štetce SOBOLIE ostatné: menšia pružnosť ako zn. KOLINSKY

štetce z VEVERIČÍCH CHLPOV: mäkkšie ako sobolie, tmavej farby, nedržia tak dobre tvar a majú menšiu pružnosť

štetce z HOVÄDZÍCH ŠTETÍN: z uší chovných kráv, pevné, pružné, hrubé, netvorí dobre špic, výborné ploché štetce

štetce z KOZÍCH ŠTETÍN: tradičné akvarelové štetce orientálne; mäkké, silné, udržia veľa vody, ideálne na pokladanie širokých farebných plôch a pre prácu *mokrým do mokrého*

štetce zo SYNTETICKÝCH VLÁKIEN; tuhšie ako prírodné, neudržia toľko vody, ale pri menších veľkostiach štetca veľmi dobré

štetce KOMBINOVANÉ so syntetickými a sobolímimi chlpmi, udržia dobre farbu, robia dobrý špic

pozri *non finito*

štetec egyptský - pozri *halfa*

tzv. **štetec pracný čínsky** - tzv. *čínsky pracný štetec*

tzv. **štetec voľný čínsky** - tzv. *čínsky voľný štetec*

štetce filbert - so zaguľateným koncom v tvare mačacieho jazýčka, tvoria prechod medzi plochými a guľatými štetcami; vytvárajú mäkké, ploché tvary, vhodné na prepájanie farebných plôch alebo zmäkčovanie hrán tvarov

štetce guľaté - *vlasové* aj *štetinové*, s veľkým „bruchom“ a hladkým kuželovitým koncom; tvoria mäkké ťahy, sú ideálne na prvé naskicovanie tvaru, pri maľbe hustou farbou zanechávajú energickú čiaru; č. 6,4,2 na maľbu hladkých plôch a detailov

štetce linkovacie - *šlepry*; tenké, guľaté, štetinové štetce určené pre delený a jemný *rukopis* kresbnej povahy, užívané najmä pri *temperovej* maľbe

štetce ploché - 1) s dlhými chlpmi, vytvárajú plynulé ťahy, vhodné na vyplnenie veľkých plôch, na miešanie farby; č.10 na široké ťahy a nanášanie základných *tónov*, č. 6,4,2 na hladké plochy a detaily
2) s kratšími chlpmi, tzv. *svetlá*, dobré na vyberanie farby v miestach, kde chceme svetlú plochu; užitočné aj pri technike *impasto*; vytvárajú ostré štruktúry; vhodné aj na detaily

štetce rigger - z angl. *riggering* – „námorné lano“; tenké štetce, užívané pri maľbe *marín* (témy mora); dlhé pružné chlpy vytvárajú ostrý špic; vhodné pre maľbu tenkých dlhých čiar; vyrábané zo sobolích, hovädzích alebo syntetických chlporov

štetce štetinové - s tvrdými, pružnými chlpmi, na naberanie väčšieho množstva farby; zachovávajú štruktúru a *rukopis*; podľa druhu chlporov:

-zo svinských chlporov: bežné štetce

-štetec z tchora

štetce vejárové - vyrábané z prasačích, sobolích, jazvečích alebo syntetických chlporov; používané na roztieranie dosiaľ mokrej farby; umožňujú jemnú gradáciu *tónu* a hladké, mäkké farebné prechody

štetce vlasové - vhodné pre maľbu bez štruktúr, dávajú možnosť *splývavého rukopisu*

-sobolí štetec: vhodný na maľbu jemných, tenkých liniek, rovnomerne nanesené plochy bez štruktúr

-štetec z kuny

-štetec v veвериčích chlporov

štetcová kresba - *kresba štetcová*

štetcová technika - pozri *kuo-chua*; *kresba štetcová*

štetinové štetce - *štetce štetinové*

Štetka Július - (†1925); slovenský maliar; študoval na súkromnej škole u prof. Vojtecha Klimkoviča v Košiciach, kde získal základy výtvarného vzdelania; pokračoval v škole modelového kreslenia v Budapešti; študoval na výtvarných akadémiách vo Viedni a v Mníchove u prof. Alexandra Wagnera, tiež v Pilotyho škole historického maliarstva; aristokratmi a úradmi bol zasypávaný objednávkami na portrétovanie; veľkorozmerné diela predstavujú jeho oltárne obrazy Sv. Ladislav, Kristus a samaritánka, Kladenie Krista do hrobu, Pieta, Kristus na kríži a mnohé ďalšie; pozri *slovenskí maliari*

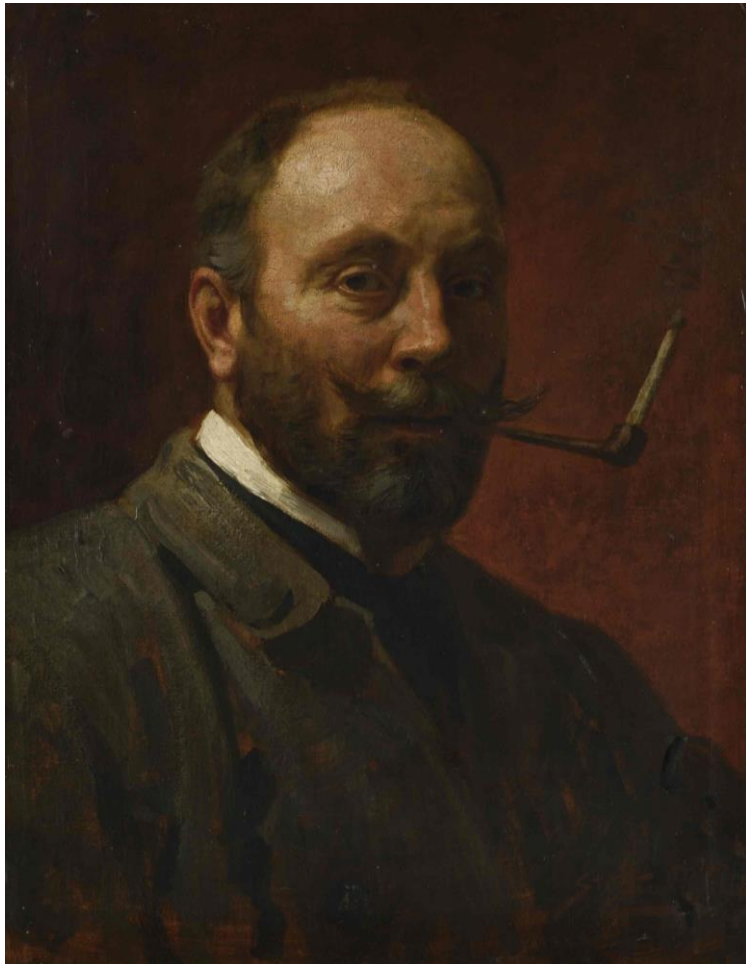
<http://www.webumenia.sk/autor/10595>

J. Štetka: Kladenie do hrobu (1880-1900)

J. Štetka: Štúdia hlavy starca (1920)

J. Štetka: Vlastná podobizeň fajčiaceho

štiavnická siaha - *siaha štiavnická*
Štiavnické vrchy - pozri *tajchy*, Slovensko

J. Kollár: Jazerá pri Banskej Štiavnici (20.st.)

štiepená industria - súhrnný názov pre nástroje a zbrane vyrábané odbíjaním, odštepovaním/*retušou* rôznej kamennej suroviny; používané po celú *dobu kamennú*, ale aj v počiatkoch *doby bronzovej*; jej hlavné druhy pomáhali rozlišovať jednotlivé archeologické kultúry; pozri *industria*

http://it.wikipedia.org/wiki/Industria_litica

štít (architektúra) - pediment; uzavretie čelnej strany *strechy sedlovej*; základný tvar trojuholníkový, v *antike* plochý; tiež dekoratívny múr presahujúci korunu *rímsy*, uzatvárajúci priestor *sedlovej strechy*, oddeľujúci susedné budovy, zakrývajúci čiastočne alebo úplne strechu a zvyšujúci iluzívne stavbu; podľa slohov: zdobený panelovaním, *kružbami*, architektonicky členený rímsami alebo *slepými oknami*; porovnaj *frontón*, *frontispic*, *tympanón*, *luneta*

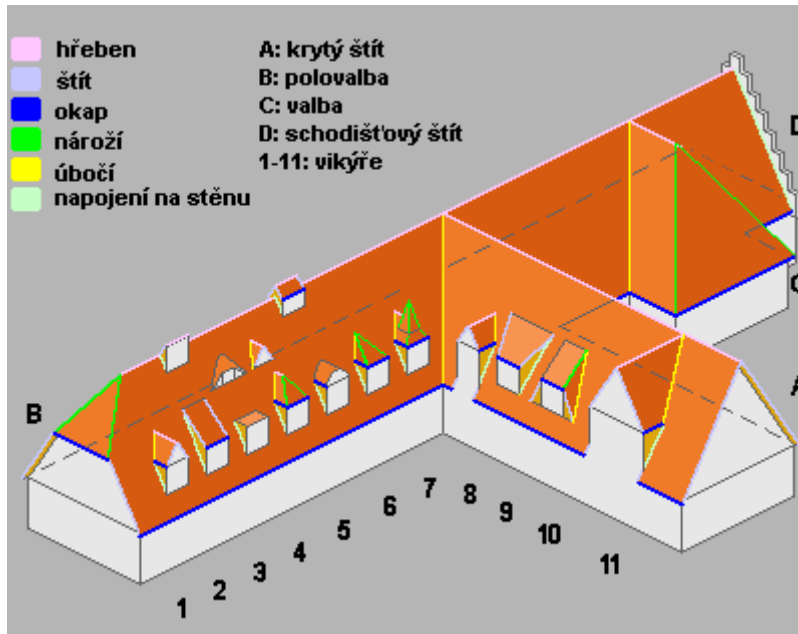
<https://en.wikipedia.org/wiki/Pediment>

F. E. Weirrotter: Chalupy (lept, 1750–1770)

štít Dávidov - Dávidov štít

štít bočný - štít *vikiera* s obytným priestorom; vyrovnáva rozdiely medzi dlhou horizontálnou *strechy* a vertikálnymi tvarmi; pozri *štít slepý*

štíť etážový - štít uzatváranúci priestor *sedlovej strechy*, členený *rímsami*

štíť gorgoneion - pozri *gorgoneion*

štíť heraldický - *heraldický štít*

štíť holbornský - holandská forma barokového štítu *volútového*, rozčleneného na spodnú časť s *volútami* v rohoch a vrcholovú *poloblúkovú segmentovú* časť (podľa mesta Holborn)

štíť klinový - typ *heroldskej figúry*

štíť kolčí - *štíť turnajový*

štíť kožený - pozri *peltai*

štíť pohrebný - *pohrebný štít*

štíť predsadený - *priečelie slepé* výškou presahujúce hrebeň strechy

štíť prelomený - český termín *rozeklaný*; nad *oknom* v podobe *frontónu prelomeného*

Neznámy autor (pôvodne Slovenský maliar a rezbár z 1. tretiny 17.storočia): Štítový nadstavec z epitafu (súčasť neznámeho epitafu, 1620-1624)

štít segmentový - členitý, profilovaný, s hornou oblúkovou časťou; vyskytuje sa už v *antike*; napodobňovaný v *renesancii*, *baroku*, *klasicizme*; objavuje sa nad oknom v podobe *frontónu segmentového*

štít s hlavou Gorgony - pozri *gorgoneion*, *aigis*

štít slepý - 1.okrasný a členiaci *štít bočný* na odkvapovej strane strechy

2.štít *priečelia slepého*; pozri *štít predsadený*

štít stupňovitý - štít s *výškovým odstupňovaním* viditeľným v náryse; jeho stupne sú tvarované do podoby ihlanov, *obeliskov (gotika)* a *volút (renesancia, barok)*; svoj pôvod má v nemeckej *gotike tehlovej*

štít sýrsky - štít *zalomený* nad trojdielnym *architrávom (architráv sýrsky)*, ktorého stredná časť je tvorená polkruhovou *archivoltou*; pozri *Palladiovský motív*

štít trojuholníkový - štít trojuholníkového tvaru; nad *oknom* v podobe *frontónu trojuholníkového*; pozri *frontispice*, *tympanón*; porovnaj *Dávidov štít*

štít turnajový/štít kolčí - vyvinutý v 15.storočí z *tarča*; zhotovený z plechu alebo kože, upevňovaný remeňmi alebo skrútkou na ľavú polovinu hrude turnajovej zbroje; pozri *zbrane*

štít volútový - *renesančná* a *baroková* forma štítu s *volútami*; pozri *sedliacky barok*, *štít holbornský*

štít zalomený - zalomený štít

štít (zbroj) - súčasť ochrannej *zbroje*; v Grécku oválny, rímsky kruhový *clipeus* alebo oválny *clipeus argollicus*, neskoršie *legionársky* veľký štvorhranný *scutum*; stredoveký veľký štít mandľového tvaru, v 13.st. v tvare *sférického trojuholníka*, v 14.st. obdĺžnikový, dole zaoblený do polkruhu s výrezom pre kopiju, od 15.st. malé pavézky, od 16.st. miznú až na antikizujúce kruhové štíty; pozri *aspis*, *hoplon*, *pavéza*, *taras*, *cuba*, *kalkan*; *tarč*; *kolčí štít*; *tauzia*; *kartuš*; *chlamyda*; *zbroj*

atribút: *Anat/Anta*, *Ardžuna/Arjuna*, *Aténa*; pozri *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*; *kokošník*

štít z kože kozy Amalteie - pozri *aigis*

štítarský typ - vývojovo mladší typ *knóvzskej kultúry* z neskorej *doby bronzovej* (10.-8.st.pr.Kr.); *žiarové hroby*, opevnené sídliská

štít pohrebný - pohrebný štít

štítok - *tabuľka s erbom*

štítok čestný - súčasť *heraldického štítu*; pozri *blasonovanie*

štítok pupočný - súčasť *štítu heraldického*; pozri *blasonovanie*

štítok srdcový - súčasť *štítu heraldického*; pozri *blasonovanie*

štítové pole - plocha vymedzená samotným *štítom heraldickým*; rôzne členená (pozri *lata*, *brvno*, *kôl*, *prút*, *vlákno*, *hlava* a ď.); pozri *heroldské figúry*; *blasonovanie*; *erb*

štítový múr - zosilnený múr *hradu*, vysoká, široká *hradba* na čele *hradu*, zakrývajúca svojím štítom ostatné stavby

štítový reliéf - reliéf *tympanónu* antického chrámu; pozri *metóповý reliéf*, *grécke chrámy*

štítový uzol - Schildknoten

štočok/klišé - reliéfná tlačová doska, *matrica*, ktorá vzniká leptaním, rytím alebo rezbou; určená pre *tlač z hĺbky* a z *výšky*; vyrobená na elektrických rytých automatoch sa nazýva *elektroryt*; v prípade *grafiky umeleckej*, *grafického listu* rezač alebo rytec štočku označovaný *prípiskom incidit/inc.*; pozri *scripsid*, *sculpsit*; *grafické prípisky*

-odolnosť leptaného štočku proti tlačovému tlaku je menšia ako u štočku rytého, čo spôsobuje, že náklad grafických listov sa obmedzuje na 100-200 *grafických listov*; poocelovaním leptaného štočku je možné náklad zvýšiť, avšak na úkor zmyslových hodnôt techniky (pozri *lept*); pozri *galvanotypia*; *autotyp*, *autotypia*, *zinkografia*, *fotozinkografia*, *galvanoplastika*; *autografický papier*, *duplex*, *duplex nepravý*, *reprodukcia farebná*; *klišograf*; *faksimilový drevorez* a *drevoryt*; *korok*; *bieloba miešacia*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0to%C4%8Dek>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Blokdruk>

http://en.wikipedia.org/wiki/Woodblock_printing

Štokholm - pozri *Švédsko*, *E. Martin*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0tokholm>

Urban maliar: Slnčné počasie (kópia maľby z r. 1535, 1630)

P.-A. Aveline ml.: Štokholm, hlavné mesto Švédskeho kráľovstva (vetuda, 1692)

O. Kokoschka: Štokholmský prístav (nedatované)

štóla – 1.časť *ornátu* katolíckeho kňaza; dlhý pás látky kladený okolo krku tak, aby obidva konce splývali vpredu dole alebo skrížené na pravom boku; odvodená z rímskej *stoly*
2.prehoz okolo ramien, zvyčajne z drahej *kožušiny* ako súčasť dámskeho šatníka

<http://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0%C3%B3la>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0%C3%B3la>

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8921794921/in/photostream/>

N. Colombel: Sv. Hyacint odnáša sochu Panny pred nepriateľmi kresťanského mena (1686-1694)

B. Grigoriev: Portrét Anny Grilikhes (1917)

štras - strass

Štrasburg - pozri *knihtlač*; *Nemecko*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Strasbourg>

<https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0trasburg>

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff: Pohľad na Štrasburg v 1493 (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

Pohľad na Štrasburg v 1572 (kartografická ilustrácia, 1572)

Pohľad na Štrasburg v 1644 (rytina, 1644)

C. Francken: Louis XIV obdržal kľúče Štrasburgu dňa 23.októbra 1681 (17.st.)

Štrasburgu v 19.st. (maketa)

štrasburskí členovia cechu sv. Lukáša - pozri *H. Wechtling*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Members_of_the_Strasbourg_Guild_of_Saint_Luke

štrnásť pomocníkov v núdzi - skupina *kresťanských svätcov*, ktorí neodmietnu tých, ktorí ich žiadajú o *pomoc*; počet svätcov má zrejme symbolický význam (2x7); spoločne uctievaní od 13.st. (prvá správa r.1284); úcta k nim vzrastala najmä počas *moru* a vojen; v Čechách v 17.-18.st. (zasvätené miesta v Kadani a Tachove); centrom ich uctievania barokový pútnický kostol vo Vierzeheiligen v Nemecku; zobrazovaní niekedy v skupine najmä v *barokovom* maliarstve a sochárstve: *Achatius, Barbora, Blažej, Jiljí, Krištof, Cyriacus, Dionysius* (zastupovaný aj *Mikulášom* alebo pápežom Sixtom II.), *Erazmus/Elmus/Telmo, Eustachus, Juraj, Katarína z Alexandrie, Margita Antiochijská, Pantaleon, Vít*; zobrazovaní so svojimi atribútmi: *Erazmus* (vratidlo), *Eustach* (jeleň), *Juraj* (drak), *Katarína* (koleso), *Cyriacus* (diabol), *Krištof* (s Ježiškom na rameni), *Dionysius* (uťatá hlava), *Achatius* (tříňová koruna, kríž), *Vít* (kohút, kotol), *Blažej* (prekřížené sviece), *Barbora* (veža), *Jiljí* (laň), *Margita* (drak na reťazi), *Pantaleon* (klince alebo ruky pribité na hlavu); niekedy náhradné postavy: podľa tradície bývajú zastupovaní: *Dorotou, Osvaldom, Rochom, Wolfgangom, Pannou Máriou* a ď.; ďalej pozri *pomocníci v núdzi; Sebastian; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

Achatius, Barbora, Blažej, Jiljí, Krištof, Cyriacus, Dionysius (zastupovaný aj Mikulášom alebo pápežom Sixtom II.), Erazmus, Eustachus, Juraj, Katarína z Alexandrie, Margita Antiochijská, Pantaleon, Vít; náhradné postavy: Dorota, Osvald, Rochom, Wolfgang, Panna Mária a ď.

Achatius: za vlády cisára Hadriána spolu s desaťtisícim vojakov mu driapali telo tříňovými prútmi a potom ukrižovali; je ochrancom v pokušeniach proti viere a strachu pred smrťou, v ťažkých chorobách

Barbora: proti vôli otca sa dala pokrstiť a ten ju vydal rímskym úradom; mučili ju a napokon sťali; kat, ktorý jej odsekol hlavu bol zbitý bleskom a pohltený ohňom; ochrankyňa pred smrťou bleskom

Blažej: pri mučení ho kati driapali hrebeňmi na česanie vlny; ochranca pred chorobami krčnými

Gilles: pustovník, ktorý si obľúbil laň; neúmyselne postrelený na poľovačke kráľom; ochranca dojčiacich žien, telesne postihnutých, žobrakov, chorých na epilepsiu, rakovinu, duševne chorých, neplodných žien a ochranca proti nočným morám

https://en.wikipedia.org/wiki/Fourteen_Holy_Helpers

štruktúra - systém, zloženie, zostava; štruktúra je graficky znázornená schémou; pozri *priestor; zátišie* (Baleka); *kinetické umenie/kinetizmus, cachetage*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Structure>

A. P. Weisz-Kubínčan: Chudobní (1940-1944)

študent, štúdium - *patrónkou* študentov je *Katarín Alexandrijská*; *pozri univerzita*

štúdia - vo výtvarnom umení cvičný náčrt diela; v *architektúre* ide o architektonický návrh ako podklad na projektovanie; porovnaj *skica*, *bozeto*, *abbozzo*

-v umení, je štúdia je výkres, skica alebo maľba vykonaná v rámci prípravy na hotový kus, alebo ako vizuálna poznámka; štúdie sa často používajú na pochopenie problémov spojených s *renderovaním* predmetov a naplánovaním prvkov, ktoré majú byť použité v dokončenej práci, ako je svetlo, farba, tvar, výhľad a zloženie; štúdia môže mať väčší vplyv ako komplikované plánované práce, vzhľadom k čerstvým poznatkom umelca; vzrušenie z objavu môže dať štúdiu vitalitu; štúdie inšpirovali niektoré diela z prvého 20.st. a dali vznik *konceptuálnemu umeniu*, kde tvorivý proces sám sa stáva predmetom diela; štúdie možno vysledovať už dávno v talianskej renesancii; napr. hoci sa nezachovali niektoré z Michelangelovým štúdií pre Sibylly na strope Sixtínskej, cítiť, že sú založené na mužskom modeli, aj keď dokončený obraz je so ženou; tieto údaje pomáhajú odhaliť myšlienkové procesy a techniky mnohých umelcov

<http://www.old-master-drawing.com/home/product/view/13/248.html>

[https://en.wikipedia.org/wiki/Study_\(art\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Study_(art))

<http://stlukesguild.tumblr.com/page/3>

Leonardo da Vinci: Štúdia k Poslednej večeri s popisom apoštolov (15.st.)

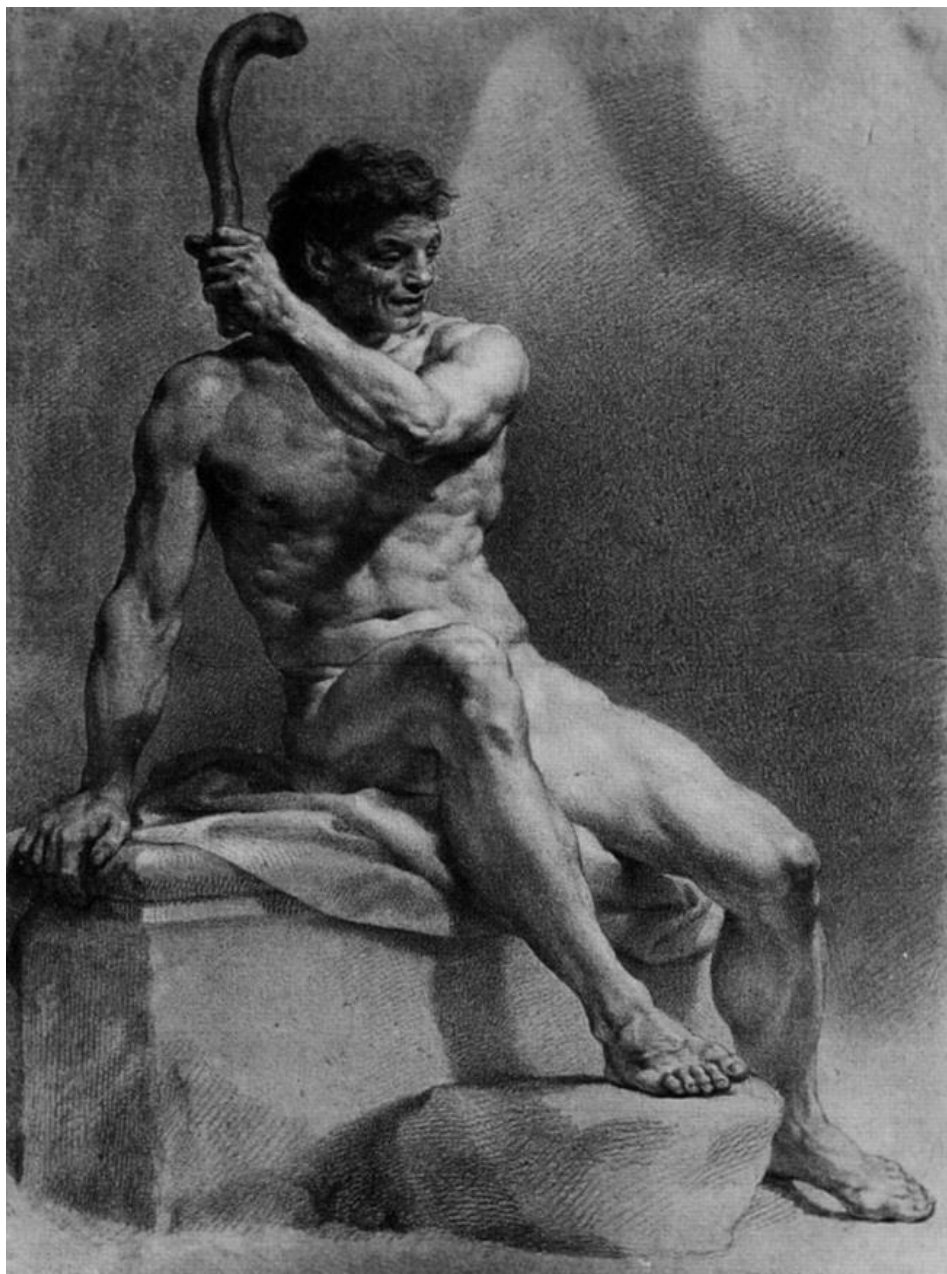
Raffael: Madona s dieťaťom (štúdia, 15.-16.st.)

P. Cornelisz van Rijck: Kuchynská scéna s večerou v Emauzoch (štúdia, perokresba hnedým atramentom, lavírovanie, 1605)

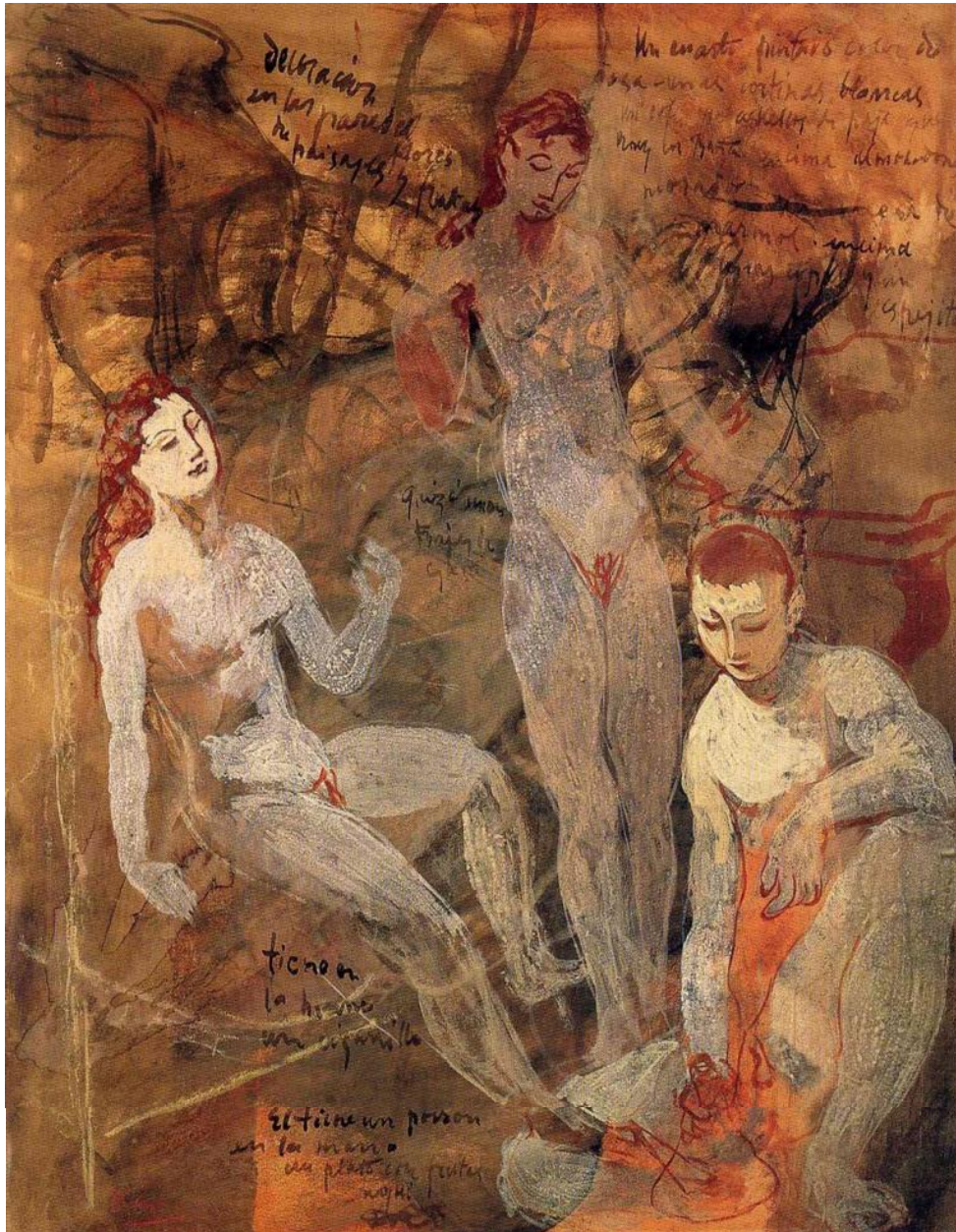
Rembrandt: Únos Ganymeda (štúdia, 1635)

A. R. Mengs: Sediaci nahý muž s ohnutou palicou vo zdvihnutej ľavej ruke (štúdia, dessin aux deux crayons: čierna krieda, so zvýraznením svetla bielou kriedou na hnedastom papieri, 1775)

A. Kalvoda: Štúdiá krajiny s postavou osamelého chodca (19.-20.st.)

P. Picasso: Tri akty (1906)

štúdia anatomická - *anatomická štúdia*

štuka - z tal. stucco; rýchlo tuhnúca hmota z piesku alebo mramorovej drviny, vápna a sadry, používaná ako povrchová omietka, ozdobná omietka alebo na vytváranie plastických tvarov (*plastika*, *plastická dekorácia* stien, *štukatúra*) ako náhradka ušľachtilých materiálov: *kameň*, *drevo*; pozri *groteska*; *scagliolová technika*; *stavebníctvo*

Dudák: jemná maltová hmota, vzniknutá z rýchlo usychajúcej *mramorovej* alebo *alabastrovej* múčky (neskoršie, najmä v 19.st. nahradená *sadrou*), vápna a piesku, zmiešaných v rôznych pomeroch; používa sa ako vrchná vrstva omietky, pre reliéfnu výzdobu (*štukatúra*) *fasád* a interiérov aj na *voľné plastiky*; práca so štukom vyžaduje rýchly a precízny postup; po zaschnutí už nie je možné robiť opravy; zvláštnou formou štuky je *mramor umelý*; existuje niekoľko metód pre prácu so štukou:

- 1.ťahaná štuka: tvarovanie architektonických článkov pomocou šablón ťahaných vlhkým štukom (profily, lišty)
- 2.odliata štuka: jednotlivé diely vopred dliate do formy a potom pripevneé na stenu, strop

3.modelovaná štika: modelovanie tvarov priamo na stene alebo strope, príp. *volná plastika* zo štuky

[http://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0tika_\(malta\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0tika_(malta))

J.-B. Carpeaux: Triumf Flóry (štuka, 1873)

štuka mramorová - mramorová štuka

šľuka - v súvislosti s heslom *Velinas*: litovský boh podsvetia Velinas sa niekedy premení na *rybu*; niekedy chytenej šľuke alebo oštrícžovi narastú rohy a krídla, načo sa premení na príšeru a zmizne; tieto ryby môžu niekedy prevrátiť a potopiť *lod'*

štukatérstvo - jeden z druhov plastického *sochárstva*; pozri *štuka*, *štukatúra*

štukatúra - štuková dekoratívna výzdoba na stropoch, stenách, stĺpoch; užívaná od rímskych čias, v *renesancii* a *baroku* zdôrazňuje plastičnosť, v *rokoku* skôr ornamentálny charakter a iluzívny náznak; od ručnej práce prešla v 2.pol.19.st. k užívaniu štukových prefabrikátov, ktoré sa prilepovali *sadrou* a zaistovali skobami a drôtom; pozri *grisaille*

Dudák: z tal.stucco; plastická výzdoba interiérov a *fasád* prevedená technikou *štuky*; spočiatku považovaná za menej hodnotnú náhradu *kameňa*; štukatúra známa už v antickom *Ríme*, obľúbená najmä v *renesancii*, *baroku* a *rokoku*, ďalej najmä v *historizmoch* a *secesii*; najrozšírenejšia bola biela štukatúra so zlátením; v 2.pol.19.st. sa štukatúra používala aj na výzdobu domových *štítov*; porovnaj *pastiglia*

<https://es.wikipedia.org/wiki/Donatello>

Dontello: Vzkriesenie Drusiany (polychrómovaná štuka, Stará sakristia baziliky San Lorenzo vo Florencii, 1434-43)

Dontello: Mučenie sv. Jána (polychrómovaná štika, Stará sakristia baziliky San Lorenzo vo Florencii, 1434-43)

G. Serpotta: Interiér oratória del Rosario di Santa Cita v Palerme (Sicília, 1686 - 1718)

štuko lustro - *stucco lustro*

štuková intarzia - jeden z variantov *stucco lustra*

Šturdík Jozef - (†1992); slovenský maliar; 1939-41 študoval na Oddelení kreslenia a maľovania Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave (prof. Mudroch), 1943-45 na Akadémii výtvarných umení vo Viedni (prof. Fahringer, Böckl); 1945 sa usadil v Bratislave; 1946-48 pôsobil na Oddelení kreslenia a maľovania SVŠT ako asistent profesora *Mudrocha*; 1946 štipendijný pobyt na L'École des Beaux Arts v Paríži (prof. Narbonne); od 1945 člen Skupiny výtvarných umelcov 29. Augusta; pozri *slovenskí maliari, zátišie, lebka, sorela*

<http://www.soga.sk/aukcije-obrazy-diela-umenie-starozitnosti/aukcije/99-jesenna-aukcia-vytvarnych-diel/sturdik-jozef-zima-v-striebe-29012> (prehľad diel)

J. Šturdík: Zátišie I.

J. Šturdík: Zátišie II.

J. Šturdík: Stavba mládeže

J. Šturdík: Jesenné ráno

J. Šturdík: Zima v striebre (akvarel, 1980)

J. Šturdík: More (akvarel, 1975)

J. Šturdík: Reminiscencie (akvarel, kombinácia techník, 1988)

J. Šturdík: Nokturno (gvaš, 1983)

J. Šturdík: Post scriptum (akvarel, kombinované techniky, 1983)

Štúrovo - pozri *Slovensko, veduta*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=17

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=21

štvanica - *poľovačka* najmä na jeleniu zver: tzv. *parfúzny lov*

štvorcové schéma - *schéma štvorcové*

štvorcový nimbus - *nimbus štvorcový*

štvorec - už v najstarších *mezopotámskych* mýtoch symbolom *zeme* (pozri *symboly geometrické*); pozri *kruh so vpísaným štvorcom na základne*, *kruh so vpísaným štvorcom na základne rozdeleným uhlopriečkami*; v mongolskom umení pozri symboliku *ornamentu z prepletených kruhov a štvorcov* (pozri *ornament*); pozri *os sveta*, *mandala*, *štyri živly*, *kvadratura kruhu*, *klenba česká*, *klenbové obrazce* (Dudák)

K. Malevič: Červený štvorec na čiernom podklade (1922)

A. Klimo: Štvorce a kruhy III (1967)

štvorec čierny - štvorec položený na základne

štvorec chórový - chórový štvorec

štvorec magický - magický štvorec

štvorec na základne prekrývajúci štvorec postavený na jednom zo svojich uhlov - symbol v spojení protikladov aktívnej a pasívnej hmotnosti; zahrnuje aj ďalšie významy dané polohou oboch štvorcov a ich jednotou; pozri *symboly geometrické*

štvorec položený na základne - čierny štvorec; symbol zeme, pozemskosti (aj symbol *mesta*), symbol hmotného a pasívneho princípu (na rozdiel od *štvorca postaveného na jednom zo svojich uhlov*), stability, *spravodlivosti* a prírodnej rovnosti (pre rovnakú dĺžku svojich strán); čínskym symbolom ženského princípu *jin*; v *kresťanstve* význam pozemskosti > štvorcová *svätožiara pápežov, donátorov* a panovníkov, odlišujúca ich od svätých so svätožiarou kruhovou; zlučuje štyri prvky (napr. živly, svetové strany, ročné doby a d.) a viaže sa na symbol čísla 4 (pozri *sectio aurea/zlatý rez*); nakoľko štvorcov zodpovedá symbol kocky, prelína sa aj s významom *oktogónu*; výtvarný motív od *praveku* do súčasnosť; pozri *symboly geometrické; zem* (Baleka)

štvorec postavený na jednom zo svojich uhlov - symbol pozemskosti, prírodnosti, hmotného, ale už aktívneho princípu na rozdiel od *štvorca položeného na základňu*, ktorého ďalšie významy si však podržal; pozri *symboly geometrické*

štvorec rozdelený uhlopriečne priamkou - symbol pozemského sveta rozdeleného dvoma protikladmi, ale zjednoteného a harmonizovaného; symbol založený na význame štvorca a význame trojuholníka, do ktorých je štvorec uhlopriečkou rozdelený, a na význame ich protikladného postavenia; pozri *symboly geometrické*

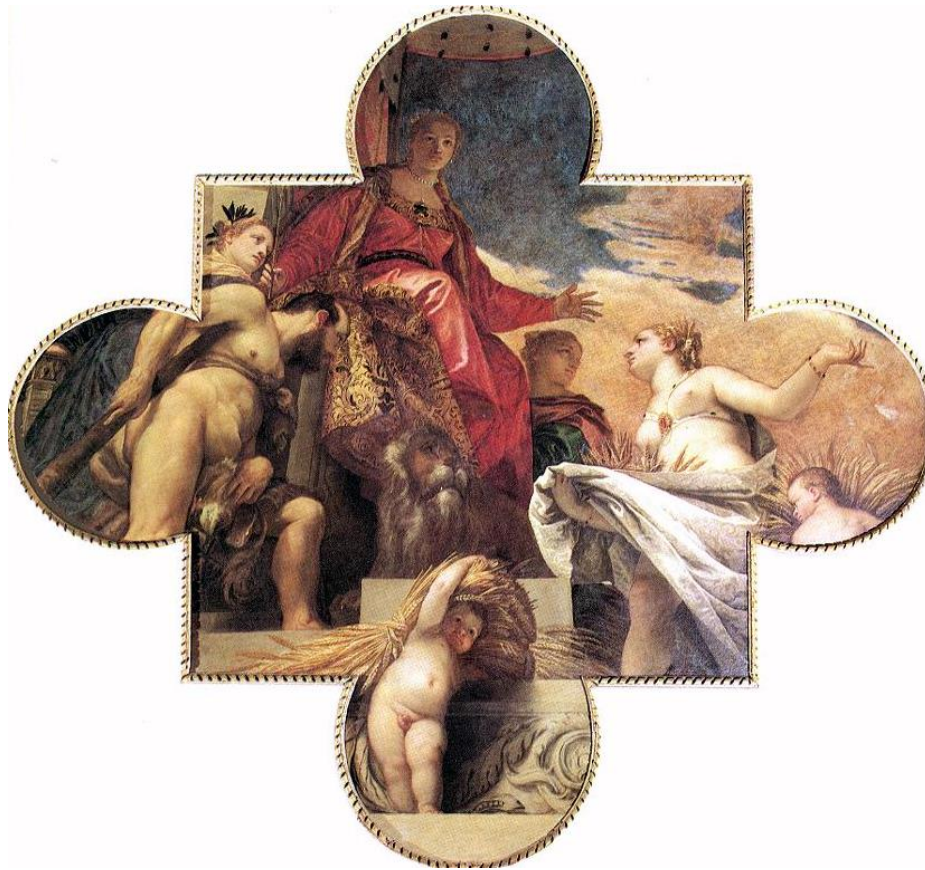
štvorec slučkový - slučkový štvorec

štvorec vestfálsky - vestfálsky štvorec

štvorlístok - geometrický útvar vzniklý symetrickou zostavou segmentov kruhových alebo zahrotených oblúkov, súčasť gotickej *kružby*, *ornamentu*; pozri *list*

P. Veronese: Klaňanie troch kráľov (1582)

P. Veronese: Ceres sklada poctu Benátkam (1575)

štvorpostava - pozri *tetramorf*

štvorrozmernosť - pozri *kinetické umenie/kinetizmus; rozmer*

štvoruholník - pozri *Chapter-House, kvadrilob; matematika*

štvoruholník (architektúra) - *quadrangle (architecture)*

štvorzáprah - pozri *kvadriga*

štvrť - časť *mesta*, vyznačujúca sa istým vlastným charakterom (umiestenie v rámci celku, vek stavieb - historické centrum, remeselná výroba obyvateľ, ich hmotná úroveň a d'.; pozri *urbanizmus*)

Štvrtá pečať - *Rozlomenie štvrtej pečate*

Štvrtá poľnica - *Trúbenie štvrtej poľnice/Trúbenie štvrtého anjela*

štvrtinový profil - *profil štvrtinový*

štvrt'hárok - *A-formát* o rozmere A₅ 148x210mm (porovnaj rozmery *kvartu*); pozri *formát, polhárok, osmerka, hárok*

*štvrtok - Oxfordský slovník svätcov v súvislosti s heslom *Eligius*: pôsobil ako apoštol v mnohých oblastiach *Flámska*; je mu prisudzovaných veľa *homílií* v ktorej najmä vystríha pred pohanskými *poverami*, predpoveďami *budúcnosti*, sledovaním *osudových* znamení a pred svätením štvrtka na počesť *Jupitera*

*štvrtok Zelený - *Zelený štvrtok*